LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Kuusen oksat tarjoavat ehdottomasti parhaan suojan erityisesti peltolinnustolle ja rusakoille. **ASIAMIES HELI SIITARI, LUONNON- JA RIISTANHOITOSÄÄTIÖ**

KARI SALONEN

”Sorsien pitää lentäessään löytää selkeät veden viistopinnat”, Ilkka Ala-Ajos esittelee niittotyön tavoitteita Vesijärven rannoilla.

Telkkäkin on onnistuttu houkuttelemaan Kuokkamaan kosteikolle, joka metsästäjien kunnostustöiden jälkeen kerää peltoaukealta valumia ja pidättää ravinteita.

LAITIALA

Suomen riistakeskuksen toimipiste

Perustettu vuonna 1982, sijaitsee Hollolassa.
Kooltaan 1 500 hehtaaria, josta noin 500 hehtaaria vesialueita.
Maanomistajia 16. Riistakeskuksen omistuksessa 4 hehtaaria.
Maat ja metsästysoikeus vuokrattu omistajilta.
Tavoitteena metsäriistan elinympäristöjen kehittäminen ja säilyttäminen.
Kansainvälinen Wildlife Estate -tunnus 2010 ja CIC Edmond Blanc Price 2003.

Hoidettu kosteikko ruokkii maisemaa

Hollolassa metsästäjät avaavat maisemaa riistaa houkuttelevilla kosteikoilla ja rytöämällä ilmavuutta peltojen reunavyöhykkeille. Työ tehdään yhteisymmärryksessä maan omistajien ja viljelijöiden kanssa.

HOLLOLA
Rytöäminen, rakentaminen ja ruokinta ovat riistan- ja luonnonhoidon avainkeinoja Suomen riistakeskuksen Laitialan mallitilalla Hollolassa.

Työnjako on selvä. Metsästäjät tekevät luonnonhoitotyötä ja saavat riistan. Maanomistajat saavat tukihyötyjä sekä hoidettua monimuotoista viljelymaisemaa.

Mallitilasta vastaava riistakeskuksen kenttäpäällikkö **Ilkka Ala-Ajos** kannustaa metsästäjiä ja maanomistajia tiivistämään luontoyhteistyötään. Siinä voittaa jokainen.

”Eikä kaikkea voi tehdä vain eurojen kiilto silmissä. Kyse on kestävyydestä: ruuantuotannon, mutta myös virkistyksen ja kaiken kaikkiaan elämisen jatkumisen mahdollisuuksista.”

Monimuotoisuuden hoito ei ole pikahommaa

Pellon reunavyöhykkeellä rytisee. Sahamies pistää pusikkoa nurin. Riistakeskuksen mallitilan sielu, perustaja ja rakentaja Ala-Ajos antaa ohjeita. Nyt hoidetaan hommia niin, että riista saa suojaa ja viihtyy.

Peltolohkon reunaa kiertävä vyöhyke avautuu myös järvimaisemalle. Pystyyn jätetään harvakseltaan useita eri puulajeja.

Pari vuosikymmentä sitten vyöhykkeelle istutettiin kuusta. Ne saavat kasvaa vain reippaan metrin mittaan. Ohuempia rankoja ja oksia kootaan pellon reunan myötäisesti lehtipuukannikkojen päälle.

Meneillään on rytöäminen, joka jättää viljapellot vapaiksi reunapusikoista. Pelto saa valoa, eivätkä reunapusikot tai puusto saa haitata viljelyalaa.

”Kuusen oksat tarjoavat meidän oloissamme ehdottomasti parhaan suojan erityisesti peltolinnustolle ja rusakoille” , Luonnon- ja riistanhoitosäätiön asiamies **Heli Siitari** sanoo.

”Töitä tässä piisaa niin paljon kuin vain jaksaa painaa”, Ala-Ajos hymähtää. Kestävä metsästys, luonnonhoito ja hyvät yhteistyökuviot ovat hänelle riistanhoidon avainsanoja.

”Eikä se onnistu ilman pitkäjänteisyyttä. Luonnon monimuotoisuuden hoitaminen ei ole mitään pikahommaa. Hyvä luontotyöläinen ajattelee tarkkaan tekojaan ja niiden seurauksia. Vasta sitten hän toimii. Hoitotyöstä hyötyvät elinympäristö, viljelijä ja metsästäjä.”

Tommi Nieminen pitää peltolohkoja reunustavia vyöhykkeitä kurissa rytöämällä: hän katkaisee osan puista noin metrin korkeudelta ja kokoaa risut katkottujen puiden päälle.

Luonnonhoito on avannut järvimaisemaa. Ruokoa niittämällä ja pusikoitumissa kurissa pitämällä on saatu tilaa ja rakennettu suojaa sekä viljelylle että metsästykselle.

Riistan ruokinta on merkittävä osa hoitotyötä Laitialassa. Peuroille on tarjolla porkkanaa ja punajuurta riistapellon reunassa.

Omatoimikosteikkojen puolesta

Ilkka Ala-Ajos pitää tukimahdollisuuksia tärkeinä kannustimina ja on iloinen, että niitä löytyy myös uuden ohjelmakauden tarjonnassa.

Jotkut investointituet innostavat tekemään riistanhoitoa ja metsästystä hyödyttäviä tekoja, vaikka viljelijä ei itse metsästäisikään.

”Järkeviä ympäristötekoja voidaan toki tehdä ilman tukiakin. Olemme toteuttaneet kymmeniä omatoimikosteikkoja Laitialassa hyvin tuloksin”, Ala-Ajos kertoo.

”Riistatila hoitaa alueensa Vesijärven rantoja muun muassa niittämällä ruovikkoa ja avaamalla tilaa vesilinnuille, kalapuolta unohtamatta.”

Kuokkamaan kosteikko rakennettiin aikoinaan peltoaukean alavaan kohtaan, mihin vettä ennestäänkin kertyi. Linnutuja houkuttelevaa kosteikkoa kaivettaessa kaivinkoneen kauhaan osui vanhoja hetekoita ja jopa auton runko. Ehkä vanhaa savenottopaikkaa oli joskus käytetty kaatopaikkana.

Kosteikon reunalla kasvaa nyt kurjenpolvea ja muita paluukasveja.

Sorsat ja joutsenetkin ovat löytäneet Kuokkamaan lepopaikakseen.

Kuokkamaa, kuten muutkin kosteikot ja laskeutusaltaat toimivat kevättulvien aikana vedenkerääjinä ja ravinnesiepareina.

Jos metsästys loppuisi

Syyskuussa kylvetyt riistapellot vihersivät vielä joulukuun alkupäivinä.

Jäljet maassa kertovat sorkkaeläinten vierailuista. Korkealle asennetussa suolakivessä on nuolemisen jäljet.

Peuroille on tuotu porkkanoita ja punajuuria popsittavaksi. Riistakamerat tallentavat ruokintapaikoilla vierailijoita.

”Joskus mietin, mitä tapahtuisi, jos metsästys loppuisi,” Ala-Ajos pohtii.

”Hirvikolarit ja metsävahingot lisääntyisivät, suurpedot tulisivat todella ’iholle’, supikoirat ja muut pienpedot söisivät kanalinnut ja muun pienriistan, ihmisiin tarttuvat eläintaudit aiheuttaisivat ongelmia. Menetyksiä jouduttaisiin mittamaan muussakin kuin euroissa, kuutioissa ja kiloissa.”

HIA SJÖBLOM

Pölyttäjien katoaminen alentaa satotasoja

Köyhtyneillä pelloilla tuotetaan kallista ruokaa

Kun maaseutuluonnon monimuotoisuus lähtee laskuun, ekosysteemipalvelut romahtavat. Pölyttäjät saattavat kadota pelloilta, mikä alkaa alentaa satotasoja. Ruuan tuotannon kustannukset nousevat.

Erikoistutkija **Mikko Kuussaari** Suomen Ympäristökeskuksesta kertoo varoittavia esimerkkejä Yhdysvalloista. Siellä joudutaan jo tuomaan pölyttäjiä pelloille.

Paikalle kuljetetut mehiläiset eivät kuitenkaan menesty eivätkä pysty elämään siellä, vaan niitä on tuotava paikalle aina uudelleen ja uudelleen.

”Vaarana on, että mehiläistaudit leviävät ja tuholaismyrkkyjä tarvitaan lannoitteiden tavoin yhä enemmän”, Kuussaari sanoo.

Hänestä huomattavasti järkevämpää on pitää huolta monimuotoisuudesta. Toimivassa ekosysteemissä viljelyn tulevaisuus on taattu.

Kuussaari huomauttaa, että pölytysongelmat ovat arkea jo joillakin suurilla eurooppalaisilla viljelmillä.

Maatalousluonto on lajistoltaan köyhtynyt myös Suomessa. Köyhtyminen näkyy elinympäristöissä ja eliölajien määrän vähenemisenä.

Kuussaari muistuttaa, että tuholais- ja pölytysongelmien lisäksi myös maan rakenne usein heikentyy.

Maa tiivistyy ja köyhtyy, kun hoitotoimien takia pelloilla joudutaan ajamaan usein ja isoilla koneilla.

”Seuraukset voivat olla kohtalokkaat, jos väkisin pidetään kiinni viljan tuotannosta väkilannoitteiden voimalla”, tutkija toteaa.

Keinoja löytyy

Kasveja, lintuja ja hyönteisiä on hävinnyt maatalousympäristöstä.

”Uhanalaisista niittykasvilajeista iso osa voidaan säilyttää, kun kehityksen suunta käännetään.”

Kuussaari iloitsee työkaluista, joita uusi ohjelmakausi tuo tullessaan.

Vaikka peltolohkojen kokoa kasvatetaankin, voidaan luonnolle antaa kompensaatiota jättämällä leveitä viljelemättömiä kaistaleita niiden reunoille ja keskellekin.

”Näille kaistoille saa ympäristötukea. Kaistoille on mahdollista kylvää esimerkiksi niitty- ja riistakasveja”, Kuussaari muistuttaa.

Uuden ohjelmakauden vahvuutena hän pitää sitä, että siinä on enemmän liikkumatilaa ja se on siksi mielekäs myös viljelijän kannalta.

Pellon reunalla kyntämättömällä alueella monimuotoisuus pääsee kehittymään. Tuottavat pellot ja niiden ympärillä viljelyä palvelevat, elämää kuhisevat kaistat ja pientareet ovat hyvä kokonaisuus.

Kaikkea ei voida pelastaa tai palauttaa, mutta paljon on tehtävissä.

”Monimuotoisuudesta on pidettävä huolta, että ekosysteemipalvelut toimivat, ruokaa ja riistaa tuottava maisema pysyy kauniina ja pellot sekä metsät tuottavina.”

HIA SJÖBLOM

JÄRKI-HANKE

Järkeviä tekoja ympäristön ja monimuotoisuuden hyväksi

Järki on Baltic Sea Action Groupin sekä Luonnon- ja riistanhoitosäätiön hanke.
Tavoite on edistää maa- ja metsätalouden järkeviä ratkaisuja vesiensuojelun ja luonnon monimuotoisuuden hyväksi.
Rahoittajina muun muassa Sophie von Julinin säätiö, Louise ja Göran Ehrnroothin säätiö sekä Suomen Kulttuurirahasto.
Järki-iskuja julkaistaan säännöllisesti www.jarki.fi -sivustolla. Tuorein isku Luonnonhoito avattiin tänään maanantaina. Kaksitoista edellistä iskua esitellään hankkeen nettisivuilta. Iskut käsittelevät muun muassa ravinteiden kierrätystä, vesitaloutta, ilmastonmuutosta, kanalintujen metsästystä ja lannan voimaa.